

Tartu Ülikool
Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond
Eesti ja üldkeeleteaduse instituut
Soome-ugri osakond

**Soome keele õpe Eesti üldhariduskoolides
aastatel 2011–2021**

Bakalaureusetöö

Julia Lavrova
Juhendaja MA Margit Kuusk

Tartu 2021

Sisukord

<i>Sissejuhatus</i>	4
<i>1. Võõrkeeleõpe Eestis</i>	6
1.1. Võõrkeele õppe üldpõhimõtted	6
1.2. Võõrkeele õppimine.....	7
1.3. Võõrkeeleõpe Eesti üldhariduskoolides	8
<i>2. Soome keel võõrkeelena Eestis</i>	10
2.1. Võõrkeeleõppe rakendamine Eestis.....	10
2.2. Soome keele õpetamine Eestis	11
2.3. Soome keel B-keelena.....	12
<i>3. Motivatsioon</i>	14
3.1. Motiivi, motivatsiooni ja õpimotivatsiooni mõistete määratlus	14
3.2. Motivatsioon võõrkeele õppimisel.....	15
3.3. Motivatsiooni põhiliikide ülevaade	16
<i>4. Metoodika</i>	17
4.1. Uurimismeetodist	17
4.2. Valim ja andmekogumismeetod.....	17
4.3. Andmeanalüüs	19
<i>5. Tulemuste analüüs</i>	20
5.1. Soome keele õppijate arv	20
5.2. Soome keele õpetamise ja õppimise põhjused.....	23
5.3. Probleemid soome keele õpetamisel ja õppimisel.....	25
<i>Kokkuvõte</i>	28
<i>Kirjandus</i>	30
<i>Suomen kielen opetus Viron yleissivistävissä kouluissa 2011–2021. Tiivistelmä.</i>	34
<i>Преподавание финского языка в общеобразовательных школах Эстонии в 2011–2021 гг. Резюме</i>	36
<i>Lisa 1. Kaaskiri</i>	38
<i>Lisa 2. Küsitlus soome keele õpetajatele soome keele õpetamise kohta</i>	39
<i>Lisa 3. Küsitlus soome keele õppijatele soome keele õpetamise kohta</i>	41
<i>Lisa 4. Küsitlus soome keele õpetamise kohta</i>	44

Lisa 5. Küsitluses osalenud koolide loetelu.....47

Sissejuhatus

Tänapäevases kiirelt arenevas maailmas on võõrkeelte omandamine elukestev protsess, mis aitab inimestel ennast arendada. Mitme võõrkeele oskamine on väärtuslik teadmiste pagas, mis avab inimestele maailmas võimalusi ning pakub juurdepääsu täisväärtuslikule ühiskonnaelule, võimaldades igapäevaelus arendada suhtlemisoskust ja laiendada kultuurilist silmaringi.

Eestil on naabermaa Soomega paljude aastate jooksul kujunenud pikaajased suhted. Soomel ja Eestil on ühisjooni ja ühiseid huvisid, kusjuures nende erinevused rikastavad ja kaunistavad mõlemat (Jõerüüt, Esko 2003: 3). Keelesugulusest tulenev keelte sarnasus võimaldab teineteise keelest mõista paremini ning ilma eelneva õppimise ja varasema kokkupuuteta (Kaivapalu 2019: 15). Eesti üldhariduskoolides õpetatakse palju võõrkeeli, sealhulgas soome keelt, mis on eesti keelele üks lähemaid sugulaskeeli. Soome ja eesti keel kuuluvad soome-ugri keelkonna läänemeresoome keelerühma, millest tuleneb ka keeltevaheline sarnasus nii sõnavara kui ka struktuuri poolest. Soome ja Eesti kultuuriline ja geograafiline lähedus edendavad nii eesti keele õppimist Soomes kui ka soome keele õppimist Eestis. (Kaivapalu 2019: 1)

Bakalaureusetöö käsitleb soome keele õpet Eestis üldhariduskoolides aastatel 2011–2021. Uurimuse idee sündis autori soome keele õppimise kogemusest ning huvist selle õpetamise vastu Eesti üldhariduskoolides.

Soome keel aitab mõista eesti keelt ja selle kujunemisprotsessi. Tänapäeval on soome keele õppimine saanud Eestis üsna populaarseks ning seda on võimalik omandada mitmel moel, nt kutse-, üldharidus- ja ülikoolides, eri keeltekoolides ning -keskustes ja interneti teel. Samas sellega on seotud probleemid, sest mitu kooli on selle õpetamisest loobunud. 2018. aastal loobus Tallinna Ülikool soome keele peaerialast, millega kaasneb ka teine probleem: õpetajate puudus. (ESKÕS, Soome Instituut 2019) Nendest aspektidest lähtudes uurin, kuidas on muutunud soome keele õpetamine Eestis üldhariduskoolides viimase kümne aasta jooksul ehk alates ajast, kui soome keelt B-keelena õpetama hakati.

Uurimuse eesmärk on välja selgitada soome keele õpetamise hetkeseis, kindlaks teha soome keele Eestis üldhariduskoolide motivatsioon soome keele õpetamisel ja õppimisel ning võrrelda soome keele õpetamise olukorda aastatel 2011–2021.

Eesmärgist lähtuvalt on püstitatud neli uurimisküsimust:

- 1) kui suur oli soome keele õppijate arv ning millistes Eesti üldhariduskoolides ja mis tasemel õpetati soome keelt õppeaastal 2020/2021;
- 2) millised muutused on olnud soome keele õpetamisel Eesti üldhariduskoolides aastatel 2011–2021;
- 3) mis motiveerib soome keelt õppima/õpetama;
- 4) millised probleemid sellega on seotud?

Uurimisküsimustele vastuste saamiseks kasutatakse nii kvantitatiivset kui ka kvalitatiivset andmekogumis- ja analüüsimeetodit. Koostasid kolm veebiküsitlust, mis on mõeldud üldhariduskoolide õppealajuhatajatele ja soome keele õpetajatele ning õppijatele.

Teoreetilise osa jaoks kasutatakse varasemaid uurimusi soome keele õpetamise seisuga kohta, näiteks 2008. aastal ilmunud Tatjana Nikitina bakalaureusetööd “Suomi vieraana kielenä opetuksen tilanne Virossa: kohderyhmänä venäjänkieliset oppijat”. Bakalaureusetöö üks tähtsamaid allikaid on Annekatrin Kaivapalu artikkel “Eesti ja soome keele sarnasusest ja omandamisest ning nende mõjust eesti ja soome suhtlusele”, mis on ilmunud 2019. aastal.

Bakalaureusetöö koosneb viiest peatükist. Esimese ja teise peatüki fookuses on ülevaade soome keelest kui võõrkeelest ja selle õpetamisest Eestis. Kolmas peatükk keskendub motivatsioonile ja selle põhimõtetele. Neljandas peatükis kirjeldatakse kõigepealt üldiselt valitud uurimismeetodeid, valimit ja andmekogumis- ning analüüsimeetodit. Viies peatükk on pühendatud koostatud küsitlustele ning tulemuste analüüsisele. Viimasena esitatakse tulemuste põhjal tehtud järeldused.

1. Võõrkeeleõpe Eestis

1.1. Võõrkeele õppe üldpõhimõtted

Emakeelt ehk esimest keelt (ingl *first language*) omandatakse varases lapseas ilma teadliku juhendamiseta ehk õpetuseta (Kaivapalu 2007: 16). “Eesti keele seletav sõnaraamat” (EKSS 2009) defineerib võõrkeelt (ingl *foreign language*) kui keelt, mis ei ole emakeel. Haridus- ja Teadusministeeriumi veebileheküljel on võõrkeelte õpet Eestis kirjeldatud järgmiselt: “Võõrkeel on õpipsühholoogia põhimõtte kohaselt iga keel peale kõneleja emakeele või esimese keele. Keeleseaduse mõttes on võõrkeel iga keel peale eesti keele ja eesti viipekeele” (HTM võõrkeelte õpe Eestis 2020). Võõrkeeleoskuses nähakse igavest ja rikkalikku jõudu, mis annab võtme tulevikku. Vastavalt Euroopa Liidu keelepoliitika seadusele (2014) peaks iga Euroopa kodanik oskama lisaks ema- ehk esimesele keelele vähemalt kaht keelt (HTM-i keelepoliitika).

Tänapäeval suureneb võõrkeelte heal tasemel valdamise tähtsus, sest 21. sajand nõuab inimestelt keeleoskust, et tulla toime teatud suhtlussituatsioonidega (nt koolitunnis, arsti vastuvõtul, töövestlusel jne), luua paremad karjäärivõimalused, avada uusi võimaluste ja arenda. Esimesed kokkupuuted võõrkeelega tulenevad juba lapseast, nt kokkupuuted võõrkeelse meediaga.

Elu jooksul õpitakse lisaks emakeelele, mis on lähtekeel, mitmeid võõrkeeli, mis on sihtkeeled. Teiseks keeleks peetakse keelt, mida omandatakse/õpitakse keelekeskkonnas, võõrkeeleks aga keelt, mida omandatakse/õpitakse väljaspool keelekeskkonda. (Kaivapalu 2007: 16) Nüüdisaegses globaliseerivas maailmas on aga tegelikult igapäevael keelekeskkonna loomiseks erinevaid võimalusi, näiteks multimeedia abil (Kaivapalu, Martin 2010). Siinses bakalaureusetöös ei tehta vahet võõrkeelele ja teisele keelele.

1.2. Võõrkeele õppimine

Keele õppimine on aktiivne protsess, mille vältel õppija oma kognitiivsete võimete abil nii teadvustamata kui teadvustades konstrueerib tükkaaval teadmised uue keele kohta ja selle kasutamise oskused (Kaivapalu, Martin 2010).

Keele õppimiseks peab olema **sisend**, mille abil keeleõppijal tuleb oma keeleoskust üles ehitada. Need on sihtkeelsed suulised ja kirjalikud tekstid, mis aitavad keelt omandada nii teadvustamatult kui teadvustatult. Keeleõppija sihtkeeles produtseeritud suulised ja kirjalikud tekstid aitavad kontrollida tema sihtkeele süsteemi paikapidavust, saada tagasisidet ning uut analüüsitavat materjali. Keele õppimisel kasutatakse osa sisendist, millest õppija aru saab ja mis jääb tema semantilisse mällu (Kaivapalu, Martin 2010).

Lisaks sihtkeele sisendile kujundab **emakeel** keeleõppija sihtkeele oskust, sest igas keeles leidub midagi ühist, mida ei ole vaja õppida. Keeleõppija teadvustamatult eeldab, et uus keel ja emakeel toimivad ühtemoodi, ja seetõttu keskendutakse erinevuste õppimisele. Varem õpitud keeled aitavad keeleõppijal uut keelt omandada. Õppija uue keele edendamine sõltub tema metalingvistilisest teadlikkusest ehk sellest, kuidas tunneb ta inimkeele toimimist, oma emakeele ja teiste varem õpitud keelte sõnavara, struktuuri ja toimimispõhimõtteid (Kaivapalu, Martin 2010).

Üldteadmised ehk **maailmatundmine** on olulised tegurid sihtkeelest arusaamisel. Üldteadmised on need, kuidas asjad maailmas üldiselt on, nt kohvi valmistamiseks tuleb vett keeta ja lisada kannu jahvatatud kohvi. Teatud olukordades saame aru isegi keeltest, mida me ei ole kunagi õppinud. Õppija keeleõppimiskogemus aitab paremini kasutada oma üldteadmisi ning arvestada vestluspartneriga. (Kaivapalu, Martin 2010)

Sihtkeele kogu grammatika ja sõnavata valdamine ei muuda õppija keeleoskust sujuvaks keeleoskuseks ilma **harjutamiseta**, sest inimese operatiivmälu on mahulise piiratusega ning operatiivmälu suudab korrigeerida vaid väikest osa keelest. Keeleoskuse sujuvus on teadvustamatu tulemus, sest valdav osa tavalisest keeleloomest ja arusaamisest sünnib teadvustamatult. Teadvustatud komponendi kaudu peab õpitu muutuma teadvustamatuks ehk automaatseks, st teadmistest peab saama oskus, enne kui sujuv keeleloome ja mõistmine võimalikuks saab. See muutus toimub väikeste osade kaupa. Keelendi automaatseks muutmine

vabastab inimese operatiivmälu mahtu ning teadvustatud piirkond saab lisaruumi uue materjali töötlemiseks. (Kaivapalu, Martin 2010)

Osa õppimisest on teadvustamatu. Teadvustamatu õppimist võib mõjutada sihtkeele sisendi ja harjutuste valikuga, kuid seda ei ole võimalik muuta. Keelematerjali analüüsi- ja sünteesiprotsessid toimivad väljaspool teadvustatust. Sisendi valik peab tagama materjali ka teadvustatud analüüsiks, st erinevuste, seaduspärasuste ja analoogiate märkamise on lihtne. Sisendi valikul tuleb seega arvesse võtta mõlemad nii teadvustamatu kui teadvustatud keeletöötlus. (Kaivapalu, Maisa 2010)

Lähedased sugulaskeeled erinevad geneetiliselt ja/või tüpoloogiliselt kaugematest keeltest, sest lähedasi keeli omandatakse palju kiiremini kui kaugemaid keeli, eriti keeleõppe algperioodil. Lähedaste keelte struktuuriline, semantiline ja funktsionaalne sarnasus loob vajaliku eelduse vastastikuseks ülekandeks. (Kaivapalu 2007: 17)

Lähedase sugulaskeele õppimisel on teatud edendavaid keele õppimist eeliseid, mis võimaldavad õppeprotsessi kiirendada keeltesarnasuste kaudu.

1.3. Võõrkeeleõpe Eesti üldhariduskoolides

Võõrkeeleoskus on Eesti elanike jaoks olnud alati väärtus, mis suurendab nende konkurentsivõimet. Haridus- ja Teadusministeeriumi 2018.–2021. aasta keeleprogrammis on püstitatud mitu eesmärki “Eesti võõrkeelte strateegia 2009–2017” (VKS 2009–2017) elluviimiseks: “VKS-i eesmärgid on olnud tõsta Eesti elanike motivatsiooni õppida erinevaid keeli, mitmekesistada võõrkeelte õpiviise, õpikohti ja keelte valikut, parandada keeleõppe kvaliteeti nii formaalses kui ka mitteformaalses õppes, kindlustada keeleõpetajate koolituse kvaliteet ja parandada ühiskonnas keeleõpetajate mainet, luua võimalused keeleoskuse hindamiseks enesehinnangu ja institutsionaalsel tasandil.” (Keeleprogramm 2018–2021)

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse õigusaktis on kirjeldatud õppe korraldamise põhimõtteid järgmiselt:

3) kool lähtub oma tegevuse korraldamisel riiklikes õppekavades väljendatud ühiskonna ootustest, õpilaste vajadustest ja huvidest, arvestades võimaluse korral õpilaste ja vanemate ettepanekuid ja piirkonna;

4) õpilaste vajadusi ja huve arvestatakse kooli õppekava kujundamisel ning individuaalsete õppekavade rakendamisel (Riigikogu seadus 2010: § 6).

Tavapäraselt õpitakse Eesti üldhariduskoolides lisaks emakeelele kohustuslikult vähemalt kaht võõrkeelt (Võõrkeelte õpe Eestis 2020). Esimese ehk A-võõrkeelena on eesti õppekeelega põhikoolis võimalus õppida kas inglise, prantsuse, saksa või vene keelt. A-võõrkeelega alustatakse esimeses kooliastmes (1.–3. klass). Teises kooliastmes (4.–6. klass) alustatakse teise ehk B-võõrkeelega, mis on põhikooli riikliku õppekava alusel ükskõik mis võõrkeel, arvestades kooli võimalusi ning õpilaste soove, nt inglise, saksa, prantsuse, vene või muu võõrkeel. Õpitakse teise (B) võõrkeelena uue õppekava järgi mitmes põhikoolis soome keelt. Teise õppekeelega koolides ehk koolides, kus õpitakse eesti keelt teise keelena, ei pea B-võõrkeelt õppima. (PRÕK 2011)

Gümnaasiumi riikliku õppekava alusel tuleb B-tasemel õppida ja osata vähemalt kaht võõrkeelt, nt inglise, prantsuse, saksa, vene või muud võõrkeelt. Teise õppekeelega koolis on kohustuslik ainult üks võõrkeel. (GRÕK 2011)

Eesti üldhariduskoolides valitakse esimeseks (A) võõrkeeleks enamasti inglise keel. VKS-i täitmise lõpparuandes (2009–2017) kirjeldatakse seda järgmiselt: “Inglise keel on *de facto* esimene võõrkeel, muud võõrkeeled jäävad teise võõrkeele staatusesse ...” Teise (B) võõrkeelena õpetatakse põhiliselt vene või saksa keelt. Samuti õpitakse kolmandat ja neljandat võõrkeelt valikainetena gümnaasiumiastmes. (VKS-i täitmise lõpparuanne 2009–2017)

Õpilaste võõrkeelte valik põhineb gümnaasiumide võõrkeelte õpetamisvõimalustel, st gümnaasiumides pakutakse vaid levinumaid võõrkeeli ega pruugi vastata väiksemate rühmade eelistustele. See olukord on esile tulnud näiteks soome keelt teise võõrkeelena õppivate õpilaste seas, eriti riigigümnaasiumide loomise järel, kus suurem hulk õpilasi vahetab põhikooli järel kooli. (VKS-i täitmise lõpparuanne 2009–2017)

2. Soome keel võõrkeelena Eestis

2.1. Võõrkeeleõppe rakendamine Eestis

Eestis kui väikses riigis on esmatähtis eesti keele säilitamine ja selle toetamine. Samas tuleb hoolt kanda ka Eesti elanike suhtlusoskuste laiendamise ning arendamise eest. Võõrkeelte oskuse toetamiseks ja väärtustamiseks loodi “Eesti võõrkeelte strateegia 2009–2017”, mille lõpparuandes on ülevaade võõrkeelte arengu tegevustest ja tulemustest.

Soome keele õpetamisega seotud võõrkeelte arendustegevused/projektid üldhariduskoolides “Eesti võõrkeelte strateegia 2009–2017” lõpparuandes on järgnevad:

- koolide projektipõhine toetamine soome keele kui B-võõrkeele õpetamisel üldhariduskoolides;
- gümnaasiumi lõpetajate erinevate keelte oskuse hindamise võimaluste laiendamine;
- õpilaste mitmekesistele võõrkeeleõppe võimalustele kaasa aitamine. (VKS-i täitmise lõpparuanne 2009–2017)

VKS-i täitmise lõpparuandest lähtuvalt soome keele kui B-võõrkeele õpet hakati toetama 2015.–2017. a kaheksas koolis. 2017. aastal oli võimalus valida teiseks võõrkeeleks soome keele Jõgeva Põhikoolis, Jõgevamaa Gümnaasiumis, Pärnu Ülejõe Põhikoolis, Tallinna Kesklinna Vene Gümnaasiumis, Tallinna Lilleküla Gümnaasiumis, Tallinna Ühisgümnaasiumis, Viljandi Kesklinna Koolis ja Viljandi Gümnaasiumis (Pärismaa 2017). 2020/21. õppeaastal saab soome keele valida teiseks võõrkeeleks 42 üldhariduskoolis (HTM).

Soome Instituut on toetanud B-keeleõpet juba mitu aastat. Soome Instituut toetab vastavalt koolide tasemele õpikute ja töövihikute tegemist ning kvaliteetse õppematerjali soetamist, aitab õpetajatele ja õpilastele õppereisidel Soome koolidesse või osalemisel kultuuriprogrammis. (Soome Instituut - Haridus) Näiteks, 2016. aasta kaugõppe kursus Skype'i, milles osales 12 gümnaasiumi- ja kutsekoolinoort üle Eesti. Sellega kaasnes Soome-Eesti ühisprojekt Ilming 2017 (sm *Ilmiö 2017*), mis tagab keeleõppimist ja koostöötamist Soome-Eesti ühisprojekti osalesid soome keele õppijad ja õpetajad Eestist ja Soomest (*Ilmiotimi 2017*). Soome keele

õpetajad on välja töötanud projekti, mille järgi noored saaksid omavahel suhelda üksteise koole külastada. (Kruusimaa 2017)

Soome Instituut toetab soome keele õppimist Eestis erinevate traditsiooniliste sündmuste abil: soome keele õpetajate seminarid ja koolitused, Agricola soome keele olümpiaad, Aleksis Kivi päeva tähistamine Eesti koolides jms (Soome Instituut - Haridus). Soome Instituut lõi projekt "Kutsu soomlane külla!" aastatel 2012–2017, mis võimaldas kohtuda Eesti elavate soomlastega ja harjutada keelt (Keelesild - Tegevus).

2004. aastal Soome seadused pole lubanud korraldada soome keele kui võõrkeele hindamiseks YKI (sm *Yleinen Kielitutkinto*) testi välismaal. Alates 2017. aastast saab Eestis sooritada soome keele YKI tasemetesti, mida korraldab Jyväskylä Ülikooli Rakenduslingvistika Keskus koostöös Tallinna Ülikooli, Soome Instituudi ja Soome Suursaatkonnaga (Soome Instituut - YKI).

Soome Instituudi algatusel loodi 2011. aastal soome keele ja kultuuri koostöövõrgustik, mille tegevust toetas Jenny ja Antti Wihuri fond. 2019. aastal hakkas tegutsema haridusprojekt "Soome ja eesti keel Eestis ja Soomes", mille eesmärk on alustada seltsidevahelist koostööd, arendada naabermaades vastastikust keeleoskust ning toetada soome ja eesti keele õpet edendavaid koostööprojekte aastatel 2019-2021. (Keelesild - Tutvustus)

2.2. Soome keele õpetamine Eestis

Soome ja Eesti vahel on alati olnud tihedad ja sõbralikud suhted, mis põhinevad suuresti keelesugulusel ja keeltevahelistel sarnasustel, geograafilisel lähedusel, sarnastel traditsioonidel, tavadel ning pärimustel, Euroopa Liiduga ühinemisel jne (Jõerüüt, Esko 2003). Gunnar Oki ja Jaakko Blombergi 2008. aastal koostatud Eesti ja Soome tulevikusuhete raportis kirjeldatakse koostöövõimalusi teaduse, hariduse, innovatsiooni ja energeetika valdkondades aastaks 2030. Selles raportis sõnastatakse mõned haridusvaldkonna ideed ehk soovitusel järgmiselt: "Soodustada eesti keele õpetamist ja eestikeelse põhihariduse andmist Soomes ning soome keele õpetamist ja soomekeelse põhihariduse andmist Eestis" (Okk, Blomberg 2008: 7).

Soome keelt on Eestis õpetatud juba aastaid. 1803. aastal avati eesti ja soome keele lektoraat Tartu Ülikoolis ning eesti keelest sai esimest korda ülikooli õppeaine, aga sellel ülikooli

perioodil soome keele õpetamiseni ei jõutud (Erelt 2003: 5). 9. oktoobril 1919 loodi ka soome keele lektoraat, mille kohusetäitjaks oli Hilja Kettunen, kes esitas esimesena omal algatusel teaduskonnale soome keele praktilise õpetuse kava (Viitso 2003: 292). Alates 1930. aastast lisandus praktilise soome keele kursus. (Viitso 2003: 296)

Alates 1994. aastast õpetati soome-ugri osakonnas soome keelt ja kirjandust peaaone või -erialana ning alates 1999. aastast saab õppida soome keele ja kultuuri õppekaval (Eesti ja üldkeeleteaduse instituut).

Soome keelt saab edasi õppida pea- ja kõrvalerialana Tartu ja Tallinna Ülikoolis, kuid viimases otsustati 2018. aasta sügisest sulgeda vastuvõtt soome keele ja kultuuri peerialale. Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituudi direktor Tõnu Viik rõhutas Postimehele antud intervjuus, et rohkem peaks arutlema, kuidas õpetada soome keelt pea- või kõrvalerialana nii, et tagataks kvaliteetne õpe. (Postimees 2018)

Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituut jätkas soome keele õpetamisega 2019/2020. õppeaastal. Tallinna Ülikoolis õpetatakse soome keelt ja kultuuri kõrvalerialana, lisaks on alates 2020/2021. õppeaastast magistritasemel võimalik õppida soome keele kui võõrkeele õpetajaks. Tartu Ülikoolis saab täiendusõppes õppida soome keele õpetaja lisaerialal. (ESKÕS, Soome Instituut 2019)

2.3. Soome keel B-keelena

Haridus- ja teadusministeeriumi andmetel õppis 2011.–2012. õppeaastal Eesti üldhariduskoolides soome keelt 1266 õpilast, kust 0,93% on soome keele õppijaid õpilaste üldarvust. (joonis 1). 2011. aastat peetakse pöördepunktiks, sest uue riikliku õppekava järgi hakati just siis soome keelt B-võõrkeelena õpetama (PRÕK). Kõigepealt hakati soome keelt B-keelena õpetama kolmes üldhariduskoolis: Tartu Mart Reiniku Koolis, Viljandi Kesklinna Koolis ja Jõgeva Ühisgümnaasiumis, aasta hiljem ka Pärnu Ülejõe Gümnaasiumis (Seil 2012). HTM hakkas 2011. aastast toetama soome keele kui B-võõrkeele õpetamist üldhariduskoolides, soovides tagada Eestile vajalike soome keele oskajate ning tulevaste õpetajate-tõlkijate olemasolu (ESKÕS, Soome Instituut 2019).

2017. aastal hakati õpetama soome keelt B-keelena ka kolmes Tallinna üldhariduskoolis: Tallinna Lilleküla Gümnaasiumis, Kesklinna Vene Gümnaasiumis ja Tallinna Ühisgümnaasiumis. Viimases õpivad kõik õpilased alates 6. klassist lisakeelena soome keelt.

(Kruusimaa 2017) 2018. aastal õpetati soome keelt kolmanda ehk C-võõrkeelena rohkem kui 20 Eesti koolis (Pärismaa 2018). HTM-i andmetel on 2020/21. õppeaastal kokku 512 üldhariduskooli ja Eesti üldhariduskoolides õpib 155 000 õpilast, kusjuures 1189 õpilast neist õpib soome keelt 42 üldhariduskoolis (joonis 1).

Õppeaasta	Õpilaste koguarv	Soome keele õppijate arv
2008/09	147 519	(0,7%) 1037
2009/10	141 802	(0,72%) 1021
2010/11	138 448	(0,73%) 1022
2011/12	136 104	(0,93%) 1266
2012/13	134 975	(0,98%) 1326
2013/14	135 392	(0,9%) 1219
2014/15	137 236	(0,7%) 995
2015/16	140 483	(0,62%) 883
2016/17	143 713	(0,65%) 946
2017/18	147 849	(0,75%) 1114
2018/19	151 164	(0,87%) 1318
2019/20	153 200	(0,79%) 1222
2020/21	155 100	(0,76%) 1189

Joonis 1. HTM-i andmed aastatel 2008–2021.

3. Motivatsioon

Motivatsioon on kõige olulisem keeleõppe edukust mõjutav faktor (Kaivapalu, Martin 2010). Kuna uurimisküsimustele vastamiseks käsitletakse motivatsiooni kui vajalikku aspekti võõrkeele omandamisel, annab see peatükk ülevaate motivatsiooni ja selle mõistega seotud terminite tähendustest.

Ema Ushioda (2008) väitel on head keeleõppijad motiveeritud. Õpitund on vaimne tegevus õpetajate ja õpilaste vahel, milles õpilane on aktiivne osaleja. Motivatsiooni mõistet ei kasutata igapäevaelus sageli, ent see mõjur on meie elu lahutamatu osa, mis paneb inimese midagi tegema ehk julgustab õpilasi olema tunnis aktiivsed ja tulevikus edukad ning jõudma seatud eesmärkideni.

3.1. Motiivi, motivatsiooni ja õpimotivatsiooni mõistete määratlus

Motivatsioon on keeruline mõiste, mille tähenduse üle spetsialistid vaidlevad, sest sellele leidub palju erinevaid ja pidevalt muutuvaid definitsioone ning teooriaid. Näiteks väidavad mõned, et õpimotivatsiooni mõjutab õppematerjali sisu. Selle põhjal võiks järeldada, et mida huvitavam on õppematerjal ja mida rohkem kaasatakse õpilast õppeprotsessi, seda suuremaks muutub tema motivatsioon.

“Eesti keele seletavas sõnaraamatus” on motiivi defineeritud kui ajendit/põhjust ja motivatsiooni kui põhjendust ja motiivide kogumit, mis ajendab inimest mingil viisil toimima. Motivaatori all mõeldakse käitumist mõjutavat jõudu. Õpimotivatsioon tähendab õppima ajendavaid motiive. (EKSS 2009)

Õpimotivatsioon on protsess, mis suunab ja toetab jõupingutusi õppetegevuse lõpule viimiseks. See on keeruline süsteem, mille moodustavad õpilaste motiivid, eesmärgid, reaktsioon ebaõnnestumisele, visadus jms. (Širinkina 2015: 44)

Elus on nii võimalused kui ka eesmärgid, mille saavutamiseks ületab inimene kõik takistused, et soovitud saavutada ja õnnelik olla. Igaüks otsib motivaatorit, mis aitab kuidagi kaasa motivatsiooni suurendamisele või kahanemisele.

3.2. Motivatsioon võõrkeele õppimisel

Motivatsioon ja suhtumine õpitavasse keelde ning selle kõnelejaesse mõjutavad võõrkeele õppimise tulemusi. Motivatsiooni jaotus sisemiseks, väliseks, integratiivseks ja instrumentaalseks motivatsiooniks kasutatakse võõrkeeleõppe kohta. Eduka keeleõppe seisukohalt on olulised kõik tegurid, nt kui õppija sisemotivatsioon on kõrge, on õpetaja tunnustus ja positiivne suhtumine tähtis. (Kaivapalu, Martin 2010)

Sirje Pihti (2004) sõnul eeldab õppimine motiveeritud inimest, kusjuures kõige fundamentaalsem motivatsioon õpilasele on soov lülituda õpiprotsessi. Motivatsioon tuleb lihtsalt aktiveerida. Õpetajapoolne õpimotiivide loomine ja kujundamine on üks võimalus õpilase õpihuvi suurendada, toetada ja säilitada. Motivatsioon ei ole lihtsalt seisund, mis tuleb enne õppimise algust saavutada, vaid seisund, mis on õpilastes olemas ja mida tuleb alal hoida kogu selle aja kestel, mil nad on seotud õppimisega, ning ka hiljem, kui tegemist on õpitu rakendamisega. (Piht 2004: 18)

Tavaliselt öeldakse, et paljudel keeleõppijatel puudub võõrkeelte õppimiseks motivatsioon. Robert Gardner selgitab oma motivatsiooniteooriat järgmiselt: “Selleks, et õpilane oleks motiveeritud, peab tal olema eesmärk – võõrkeelte omandamine. Siis tuleb keeleõppijal tähelepanu pöörata võõrkeelte õppimise põhjustele ehk miks või milleks tuleb võõrkeeli omandada, nt reisimine, meelepärase töökoha leidmine, võõrkeelsete filmide vaatamine jne. Need on mõjutavad tegurid, mis aitavad igäihel õpiprotsessi toetada.” (Gardner 1985)

Õpetamine ning õppevahendid ja -materjalid võivad nii toetada kui ka pärssida õpimotivatsiooni. Võõrkeele õppimisel on õpikul oluline eesmärk, sest see on õpetaja keelekasutuse kõrval peamine sisendi allikas. Autentne õppematerjal, mis on tihedalt seotud õppija eluga, motiveerib tavaliselt paremini kui kunstlikult loodud maailm. Õppematerjal peab olema interaktiivne, mille põhjal saab harjutada tegelikke keelekasutusolukordi. (Kaivapalu, Martin 2010)

Keeleõppeprotsess on motivatsiooni poolest ebahühtlane. Võõrkeele õppimine läheb sujuvalt, kui õppija saab kasutada keelt ja tunneb, et saab hakkama järjest paremini. Mõnikord tundub, et õpitava maht on suur, keele struktuurielemendid ei ole piisavalt kiiresti automatiseeritud ning tundub, et arengut ei toimu. Keele õppimine on väga pikk protsess ja on loomulik, et motivatsioon ei jää kogu aeg samaks. Kui keelt ei saa kasutada ja sellest ei ole rõõmu, siis soov keelt õppida ei säili. Seepärast tuleb leida mitmesuguseid võimalusi tegelikult keelekasutuseks. (Kaivapalu, Martin 2010)

3.3. Motivatsiooni põhiliikide ülevaade

Sisemine motivatsioon (ingl *intrinsic motivation*) tähendab motivatsiooni inimese sees, mis viitab indiviidi vabale tahtele ehk soovile. Siia alla kuulub õppijate sisetunne ülesannetega tegelemisel ehk kas nad on nõus selles tegevuses osalema, kusjuures välised mõjutavad tegurid (nt rahaline tasu) puuduvad. (Loganathan, Zafar 2016: 8) Ryan ja Deci (1985) väidavad, et sisemiselt motiveeritud õppijatel on kõrge õpitase.

Välimine motivatsioon (ingl *extrinsic motivation*) viitab keskkonna mõjutavatele teguritele nagu raha, toit, kiitmine jne, mis suunavad käitumist eesmärgi saavutamiseks (Loganathan, Zafar 2016: 8).

Integratiivne motivatsioon (ingl *integrative motivation*) viitab indiviidile, kes on motiveeritud võõrkeelt õppima ning võõrkeelse keskkonna ja/või kultuuriga samastuma. See tähendab, et kui keeleõppija hoiak ja motivatsioon sihtkultuuri suhtes on positiivsed, siis saab ta kergesti teise keelekultuuri osaks. (Gardner 2000: 1–24)

Instrumentaalne motivatsioon (ingl *instrumental motivation*) ilmneb praktiliste inimvajadustega seotud keelekeskkonnas, näiteks töö saamine, eksami sooritamine või suure sissetuleku saamine. Instrumentaalselt motiveeritud õppijad soovivad saavutada eesmärgi oma rahuloluks. (Gardner, Lambert 1972: 141–150)

4. Metoodika

4.1. Uurimismeetodist

Töö eesmärgist ja uurimisküsimustest lähtuvalt on bakalaureusetöös kasutatud kombineeritud ehk segameetodit ning kvalitatiivset ja kvantitatiivset uurimisviisi, mis võimaldaks uurimisküsimustele läheneda eri nurga alt ja hinnata, kuidas kattuvad õpetajate/õpilaste eelistused ja hinnangud.

Kombineeritud uurimismeetod ehk segameetod (ingl *mixed method*) on viis, mille käigus uurija kogub ja analüüsib andmeid, integreerib leide ja teeb järeldusi, kasutades ühes uurimuses nii kvalitatiivseid kui ka kvantitatiivseid lähenemisviise või meetodeid (Tashakkori, Creswell 2007: 4).

Töös kasutatakse segameetodi konvergentset paralleelset stiili, kus uurija kogub ja analüüsib samaaegselt kvalitatiivset ja kvantitatiivset infot, ühendab tulemusi ja esitab selle alusel tulemuste selgitused (Doyle jt 2009: 180).

4.2. Valim ja andmekogumismeetod

Siinses uurimistöös kasutati juhuvalimit, et selgitada välja soome keele õpetamise tegelik olukord. Valimi moodustasid Eesti üldhariduskoolide õppealajuhatajad ja soome keele õpetajad ning õppijad. Küsitluste läbiviimine toimus vabatahtlikult. Soome keele õpetajate küsitlusest võttis osa viis õpetajat: Pärnu Ülejõe Põhikoolist, Tallinna Lilleküla Gümnaasiumist, Viimsi Gümnaasiumist, Tartu Tamme Gümnaasiumist ja Tallinna Pae Gümnaasiumist (lisa 2). Soome keele õppijate küsitlusest võttis osa 64 õpilast neljast koolist: Tallinna Lilleküla Gümnaasiumist 10 õpilast, Pärnu Ülejõe Põhikoolist 26 õpilast, Tallinna Täiskasvanute Gümnaasiumist 7 õpilast ja Viimsi Gümnaasiumist 21 õpilast (lisa 3). Soome keele õpetamise uurimuses osales 55 õppealajuhatajat, milles on 12 (22%) üldhariduskooli, kus soome keelt õpetatakse, ja 43 (78%) üldhariduskooli, kus ei ole soome keele õpet (lisa 4).

Küsitluse algusosas palutakse osalejatel kirja panna üldhariduskooli nimi ja täitja kontaktandmeid (nt telefoninumber, e-posti aadress), aga lõputöö uuringu eetikas silmas pidades peeti andmeid analüüsidest oluliseks kaitsta uuritavate anonüümsust ning täidetud küsimustikke ei esitata kolmandatele isikutele, tagamaks uurimuses osalenud isikute konfidentsiaalsus.

Küsitlus soome keele õpetajatele ja õppijatele saadeti e-kirja teel kaaskirjaga (lisa 1). Õppealajuhatajate küsitlus on koostatud koostöös Soome Instituudiga ning küsitluse saatis laiali Soome Instituut oma nime alt (lisa 4). Enne küsitlustele vastamist selgitati osalejatele ankeedi eesmärki ja sisu ning saadud andmete kasutamist selles lõputöös.

Andmekogumismeetodina kasutati Eesti üldhariduskoolidele mõeldud kolme veebipõhist ankeetküsitlust, mis olid spetsiaalselt uurimuseks koostatud. Küsitlus on üks levinumaid andmekogumismeetodeid nii kvalitatiivses kui ka kvantitatiivses uurimistöös. Küsitlemiseks kasutatakse küsimustikke, mis annavad kvantitatiivseid ja/või kvalitatiivseid andmeid. Küsimustik on uuritavatele küsimuste esitamise ja vastuste registreerimise vorm uurimisprobleemi lahendamise eesmärgil (Õunapuu 2014: 160).

Selles lõputöös kasutatakse segameetodit, kusjuures kvantitatiivne uurimismeetod toob välja statistilisi andmeid ning arvulist mõõtmist, mis aitavad võrrelda ja hinnata soome keele õpetamise olukorda Eesti üldhariduskoolides. Kvalitatiivne uurimismeetod annab andmeid, mis aitavad kirjeldada ja seletada soome keele õpetamise olukorda Eesti üldhariduskoolides.

Lähtuvalt uurimisküsimustest kasutati ankeetküsitlustes nii avatud kui ka suletud küsimusi. Küsitluses soome keele õpetajatele (lisa 2) on 13 küsimust. Küsitluses soome keele õppijatele (lisa 3) on 12 küsimust. Küsitluses õppealajuhatajatele (lisa 4) on 15 küsimust. Küsitlus õppealajuhatajatele on jagatud kaheks ploki: kas koolis õpetatakse soome keelt või mitte. Kui õppealajuhataja vastab, et tema koolis õpetatakse soome keelt, siis tuleb tal edasi vastata küsimustele, mis on seotud soome keele õppega tema koolis. Kui vastatakse, et koolis ei õpetata soome keelt, siis tuleb vastata teistele küsimustele, mis on seotud keeleõppe alustamisega. Virtuaalseid ankeetküsitlusi koostati programmis MS Office Forms, mille lingi saatis lõputöö autor edasi e-kirja teel. Küsitlusi oli võimalik täita elektrooniliselt internetikeskkonnas MS Office'i kasutajatunnusega. Ankeetküsitlused viidi läbi 2021. aasta veebruarist kuni maini.

4.3. Andmeanalüüs

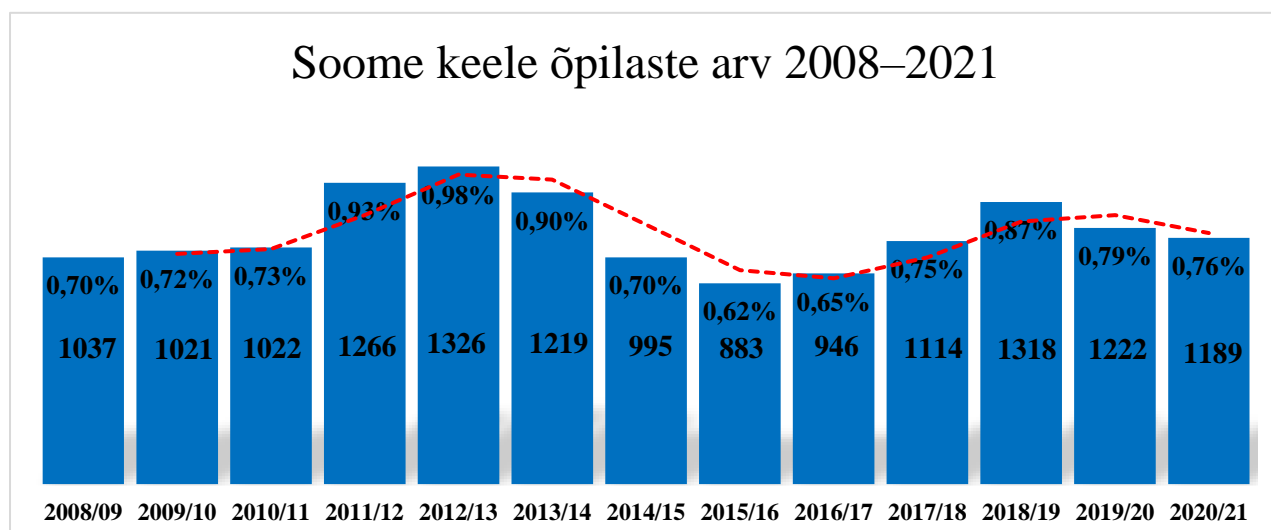
Andmete analüüsimisel on kasutatud statistilist analüüsi ja sisuanalüüsi meetodit. Statistiliste andmete töötlemiseks koostas MS Forms andmetabeli, mille järgi tegin suletud küsimuste vastustest MS Exceli internetikeskkonnas diagrammid ja tabelid, mis annavad arvuliste andmete võrdlemisel konkreetse ülevaate (lisa 5). Avatud küsimuste vastuste kirjeldamiseks ja seletamiseks kasutan sisuanalüüsi, mille abil saab eriarvamuste ja -seisukohtade järgi teha soome keele arengust ülevaate.

5. Tulemuste analüüs

Töö eesmärk oli välja selgitada soome keele õpetamise hetkeseis, kindlaks teha Eesti üldhariduskoolide motivatsioon soome keele õpetamisel ja õppimisel ning võrrelda soome keele õpetamise olukorda aastatel 2011–2021, kui soome keelt hakati B-keelena õpetama. Osalejatel on toodud küsitlustes sellele vastuseks mitmeid põhjuseid, seletusi ja põhimõtteid. Uurimistöö tulemused esitatakse ankeedi teemade kaupa. Siinne peatükk koosneb HTM-i andmete võrdlemisest, põhiteemadest ja vahekokkuvõtetest.

5.1. Soome keele õppijate arv

Viimase 10 aasta jooksul oli kaks tippaega soome keele õpetamisel: pärast soome keele kui B-keele õppe tulekut 2012/2013. õppeaastal oli 1326 soome keele õppijat ja pärast YKI tasemetesti korraldamist Eestis 2018/2019. õppeaastal oli 1318 soome keele õppijat. HTM-i andmetel õppis soome keelt õppeaastal 2008/09 1037 õpilast. Alates 2011. aastast, kui soome keelt B-keelena õpetama hakati, on soome keele õppijate arv võrreldes varasemate aastatega suurenenud. Aastatel 2014–2016 oli soome keele õppijate arv languses, aga alates 2017. aastast hakkas kasvama, kui hakati YKI tasemetesti korraldama Eestis. (joonis 2) YKI keeletasemetest soodustab valikut, sest selle tunnistus nõutakse tõendamiseks tööle ja õppima asumise korral või Soome kodakondsuse taotlemisel (Soome Instituut - YKI).

Joonis 2. HTM-i andmed aastatel 2008–2021 soome keele õppijate kohta.

2020/2021. õppeaastal soome keelt õpetati 42 Eesti üldhariduskoolis: 294 B-keelena, 844 C-keelena ja 51 õppijat D-keelena. C-keele õppijaid on kahe võrra rohkem kui B-keele õppijaid. Soome keelt õpetati 12 üldhariduskoolis B-keelena, 19 üldhariduskoolis C-keelena, 4 üldhariduskoolis D-keelena (joonis 3).

Kõige rohkem soome keele kui B-keele õppijaid on Pärnu Ülejõe Põhikoolis, kus on 71 soome keele õppijat ja Viljandi Kesklinna Koolis, kus on 56 soome keele õppijat. Soome keele C-keele õppijaid on enamikus Tallinna Ühisgümnaasiumis (350 õppijat), Tallinna Pae Gümnaasiumis (86 õppijat) ja Jüri Gümnaasiumis (72 õppijat). D-keelena õpetatakse soome keelt valdavalt Loo Keskkoolis (30 õppijat) ja Saku Gümnaasiumis (17 õppijat). Kõige enam soome keele õppijaid on Tallinna Ühisgümnaasiumis ja Tallinna Pae Gümnaasiumis (joonis 3).

Vähem on soome keele õppijaid 12 üldhariduskoolis: Hugo Treffneri Gümnaasiumis, Tõstamaa Keskkoolis, Nõo Reaalgümnaasiumis, Tartu Jaan Poska Gümnaasiumis, Põlva Gümnaasiumis, Imavere Koolis, Taebli Koolis, Hanja Koolis, Jõõpre Koolis, Lagedi Koolis, Koolga Koolis ja Järveküla Koolis. Need andmed viitavad sellele, et soome keelt õpetatakse suuremalt jaolt Eesti suuremates linnades, nt Tallinnas, Pärnus, Tartus ja ka Viljandis ning suuremaid linnu ümbritsevas piirkonnas, nt Loo Keskkool. (joonis 3)

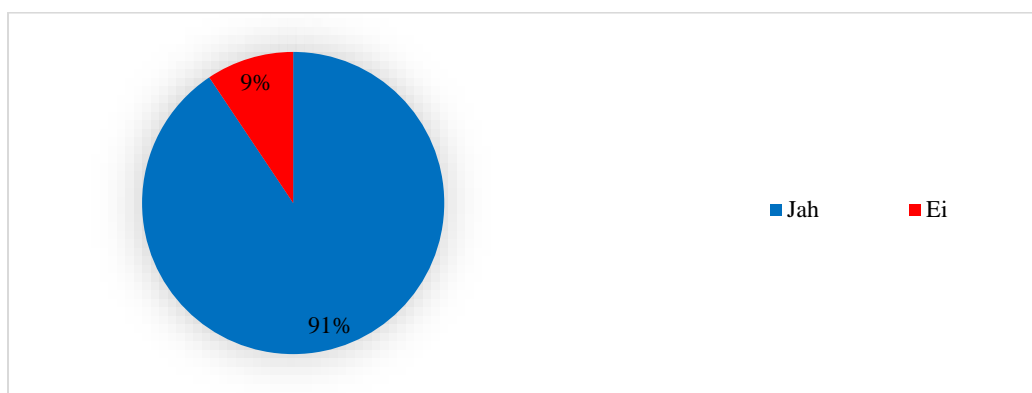
Üldhariduskooli nimi	B-keelena	C-keelena	D-keelena
Tallinna Laagna Gümnaasium	4		
Pärnu Koidula Gümnaasium	18		
Suure-Jaani Gümnaasium	2	5	
Hugo Treffneri Gümnaasium	1		
Miina Härma Gümnaasium	2	16	
Kadrina Keskkool	1	13	
Tõstamaa Keskkool	1		
Tallinna Lilleküla Gümnaasium	9		
Lasnamäe Vene Gümnaasium	27		
Tallinna Kesklinna Vene Gümnaasium	34		
Tallinna Ühisgümnaasium	4	350	
Tapa Gümnaasium	1	40	
Nõo Reaalgümnaasium	1		
Tartu Jaan Poska Gümnaasium	1		
Viljandi Gümnaasium	21	6	
Jõgevamaa Gümnaasium	11		
Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasium	2		
Põlva Gümnaasium	1		
Pärnu Ülejõe Põhikool	71		
Imavere Põhikool	1		
Viljandi Kesklinna Kool	56		
Taebala Kool	1		
Hanja Kool	1		
Jõõpre Kool	1		
Märjamaa Gümnaasium	1	64	
Kolga Kool	1		
Lagedi Kool	1		
Jõgeva Põhikool	16		
Järveküla Kool	1		
Tartu Luterlik Peetri Kool (Põlva)	2		
Kiviõli 1. Keskkool		50	
Tartu Kivilinna Kool		36	
Lasnamäe Gümnaasium		13	1
Tallinna Pae Gümnaasium		86	
Saku Gümnaasium		26	17
Jüri Gümnaasium		72	
Loo Keskkool		1	30
Kohila Gümnaasium		1	3
Võru Gümnaasium		10	
Viimsi Gümnaasium		37	
Paide Gümnaasium		2	
Kohtla-Järve Gümnaasium		16	
	294	844	51
Kokku			1189

Joonis 3. HTM-i andmed 2020/21. õppeaastal soome keele õppijate kohta.

5.2. Soome keele õpetamise ja õppimise põhjused

Ankeedi vastused näitasid, et õpetajad ja enamik õpilastest on motiveeritud soome keelt õppima ja sellega jätkama ning tunnevad selle keele vastu huvi. Alapeatüki eesmärk on leida põhjusi, miks soome keelt õpetatakse ja õpitakse ning miks soovitakse soome keele õpet alustada.

Ankeedile vastanud koolidest 10 (18%) Eesti üldhariduskooli soovib alustada soome keele õpet: Häädemeeste Keskkoolis, Konguta Koolis, Karjamaa Põhikoolis, Tallinna Läänemere Gümnaasiumis, Tallinna Nõmme Gümnaasiumis, Võnnu Keskkoolis, Saarepeedi Koolis, Sindi Gümnaasiumis, Vinni-Pajusti Gümnaasiumis, Narva Keeltelütseumis. 58 (91%) soome keele õppijat soovivad jätkata soome keele õppimist, 6 (9%) õppijat mitte (joonis 4).

Joonis 4. Soome keele õppijate küsitlus. Küsimus 12: kas kavatsed soome keele õppimist jätkata?

Paljud õpilased tõdevad, et iga keel rikastab ja arendab ning mida rohkem keeli inimene oskab, seda parem ja lihtsam tal tulevikus on. Õpetajad teadvustavad motivatsiooni mõju soome keele õppele, mida tuleb alati toetada, ja selleks peab ka õpetaja motiveeritud olema. Keeleõppija tahe keelt omandada motiveerib õpetajaid keelt õpetada. Soome keele valivad ainult need, kes on asjast huvitatud. Lisaks selgub tulemustest, et kui õpetaja on soome keele õpetamisel motiveeritud, siis on motiveeritud ka õpilane soome keele õppimisel. Õpetajad peavad õppijaid eri viisil kaasa tõmbama ning selgitama soome keele vajadust, kusjuures soome keele oskus on väärtuslik ning kasutoov vahend, mis aitab selle õpetamisel ja õppimisel laiendada oma

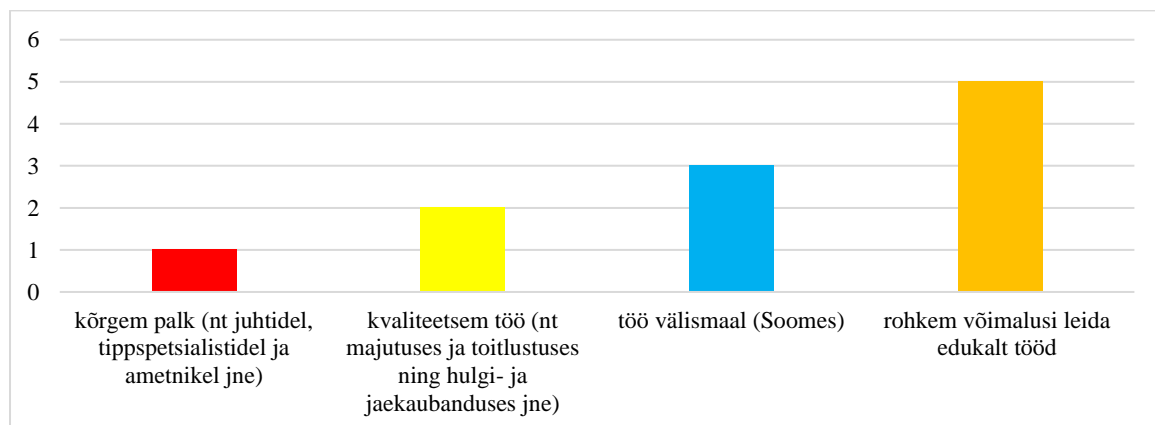
tulevikuperspektiive, olla tööturul edukas, toetada naaberriigi kultuuri ja arendada sugulaskeele oskust. Järgmiselt käsitletakse neid tegureid lähemalt.

Soome keele oskuse perspektiivid tulevikus

Soome keele oskusega avanevad märkimisväärsed tulevikuväljavaated mitmekülgselt arenguks. Soome keel on lisaoskus, mis aitab maailma avaramalt tajuda ja mõjutada positiivselt ajutegevust. Soome keele õppijad saavad osaleda soome keele olümpiaadidel ja seejärel jätkata oma õpinguid nii Eestis kui ka Soomes.

Soome keele kasu Eesti tööturul

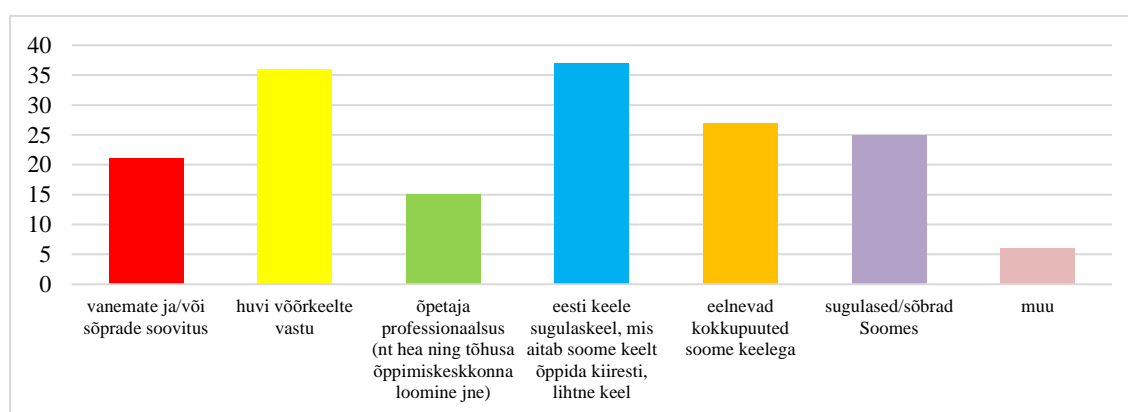
Kõik uurimuses osalenud soome keele õpetajad ja õppijad on tähele pannud, et soome keele oskus aitab leida edukalt tööd nii Eestis kui ka Soomes. Võõrkeele oskamine annab parema võimaluse saada kvaliteetsema töö sellistes valdkondades nagu majutus ja toitlustus ning hulgi- ja jaekaubandus (joonis 5). Osalemine soome keele olümpiaadil näitab keele õppijate suhtumist soome keelde ja kultuuri ning sellest selgub nii õppijate kui ka õpetajate kõrge motivatsioon soome keele õppimisel ja õpetamisel.

Joonis 5. Soome keele õpetajate küsitlus. Küsimus 5: kuidas aitab võõrkeelte (soome keel) oskus tööturul?

Soome kultuuri toetamine ja sugulaskeele oskuse arendamine

Tulemustest selgub, et soome keelt õpetatakse ja õpitakse, sest eesti keel on soome sugulaskeel ning lähedase keele abil läheb keele omandamine kiiremini õppida, sest keeltevaheliste sarnasuste põhjal saab eesti ja soome keele vahel leida seoseid. Enamik küsitlusele vastanutest tunnistavad, et soome juurte olemasolu ja peresidemed Soomega ajendab soome keelt õppima. Õppijal tekkib huvi soome keele vastu vanemate ja/või sõprade soovitusel (joonis 6). Lisaks sellele aitab soome keel Eestis elavaid või külastavaid soomlasi paremini mõista. Selleks, et motiveerida soome keelt õppima, tuleb tutvustada Soome kultuuri, kombeid, eesti ja soome keelte sarnasusi ja erinevusi ning jutustada erinevaid edulugusid.

Joonis 6. Soome keele õppijate küsitlus. Küsimus 8: mis motiveerib sind õppima soome keelt?

Välja toodud põhjused näitavad, et nii soome keele õppijatel kui õpetajatel domineerib integratiivne motivatsioon, mis väljendub huvis soome keele kui lähedase keele ja selle kõnelejate ning kultuuri vastu.

5.3. Probleemid soome keele õpetamisel ja õppimisel

Vastustest selgub, et ankeedile vastanud koolidest 45 (82%) üldhariduskooli ei soovi alustada soome keele õpet. Alapeatüki eesmärk on selgeks teha takistusi, miks üldhariduskoolid ei soovi alustada soome keele õpet või mis probleemi näevad üldhariduskoolid soome keele õpetamisel.

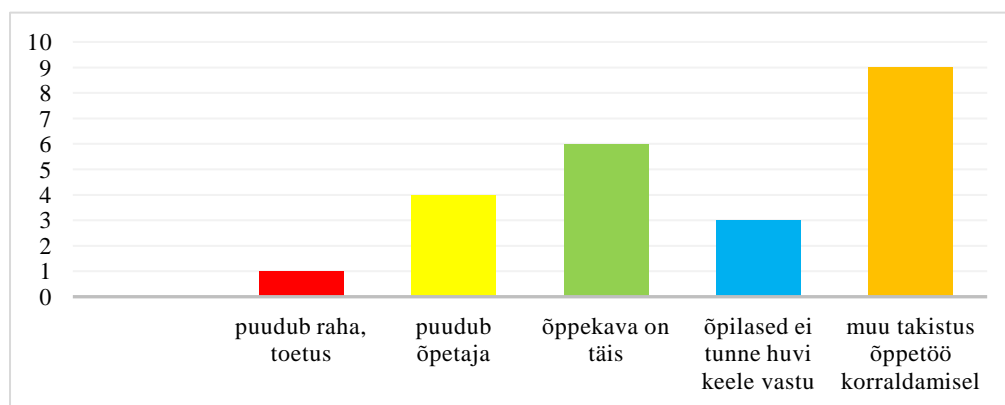
Eesti väikestel linnadel esineb kõige rohkem tõkkeid soome keele õpetamiseks, sest üldhariduskoolide valik võõrkeelte õpetamisel lähtub koolide õpetamisvõimalustest: **õppematerjalide olemasolust, õppekava mahust, soome keele õpetajast, toetusest ja võõrkeelte eelistustest**. Allpool arutatakse loetletud põhjusi.

Õppematerjalid

Õpetajad vajavad oma töös mitmesugust õppematerjali, mis aitab keeletunde teha informatiivsemaks, näiteks soome keele õpik või internetilehekülg, mille abil saaks õpetust mitmekülgsemaks muuta erinevates tingimustes. Soome keele õpetajatel ei ole piisavalt õpetajatevahelist koostööd, mis võimaldaks leida rohkem erinevaid õppematerjale ja jagada uusi ideid, kuidas soome keele tundi mitmekesistada, nt digimaterjalid, õppevideod, mängud, laulud, tunnikontrollide/kontrolltööde variandid jne.

Õppetöö korraldamine

Üldhariduskoolid korraldavad õppetöö vastavalt õppekava mahust ning ankeedi vastustest võiks teha järeldus, et soome keele õpet ei ole võimalik alustada õppekava ulatuse tõttu ehk nendes koolides on õppekava täis (joonis 7).

Joonis 7. Õppealajuhatajate küsitlus. Küsimus 5: juhul kui soome keelt varem õpetati, aga enam ei õpetata, siis miks?

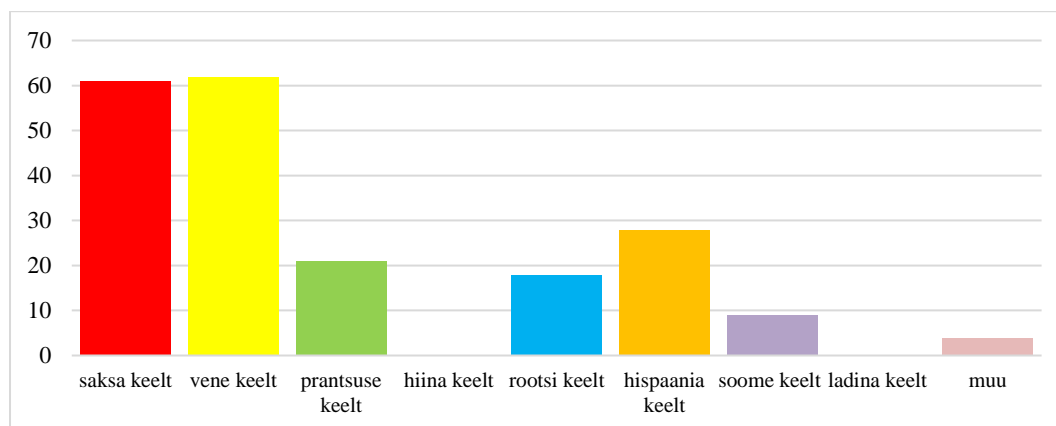
Soome keele õpetaja ja toetus

Vastanud õpetajatest on kaks neist õppinud soome keelt peaerialana ja kaks eesti keelt peaerialana, kusjuures soome keelt on kõrvalerialana.

Küsitlusele vastanud üldhariduskoolid ei saa korraldada soome keele õpet, sest neil puudub soome keele õpetaja ja raha selle aine õpetamiseks. Lisaks sellele ei ole koolidel piisavalt ruume selle aine korraldamiseks.

Võõrkeelte eelistused

Üldhariduskoolide valik põhineb levinumate võõrkeeltele (nt saksa ja vene keel) ning ei saa vastata väiksemate rühmade eelistustele (joonis 8). Teistel juhtudel õpilastel ei ole huvi soome keele õppimise vastu ehk on liiga vähe huvilisi soome keele õppe alustamiseks. Üldhariduskoolid ei näe soome keele õppe vajadust, sest suheldakse kõige rohkem inglise keeles. Enamik vastanuid paneb tähele, et tavaliselt vanemad sunnivad valida üheks võõrkeeleks saksa või vene keele, sest nende arvates vastavad need keeled Eesti tööturu nõudmistele ehk tingimustele.

Joonis 8. Soome keele õppijate küsitlus. Küsimus 7: mis keeli on võimalik sinu koolis õppida?

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada soome keele õpetamise hetkeseis, kindlaks teha soome keele Eesti üldhariduskoolide motivatsioon soome keele õpetamisel ja õppimisel ning võrrelda soome keele õpetamise olukorda aastatel 2011–2021, kui hakati õpetama soome keelt B-keelena. Eesmärgi täitmiseks uuriti teoreetilisi põhimõtteid soome keelest kui võõrkeelest ja selle õpetamisest Eestis, motivatsiooni ja selle käsitlusi. Koostati kolm veebiküsitlust, milles osales kokku 55 õppealajuhatajat, 5 õpetajat ja 64 õppijat. Uurimuse läbiviimisel tehti analüüs, mille järel on võimalik vastata sissejuhatuses väljatoodud neljale uurimisküsimustele ja saada sellised vastused:

- 1) kui suur oli soome keele õppijate arv ning millistes Eesti üldhariduskoolides ja mis tasemel õpetati soome keelt õppeaastal 2020/2021;
- 2) millised muutused on olnud soome keele õpetamisel Eesti üldhariduskoolides aastatel 2011–2021;
- 3) mis motiveerib soome keelt õppima/õpetama;
- 4) millised probleemid sellega on seotud?

2020/2021. õppeaastal õpetati soome keelt 42 Eesti üldhariduskoolis, kusjuures 294 õpilast õpib soome keelt B-keelena, 844 õpib soome keelt C-keelena ja 51 õppijat D-keelena. Aastal 2020/21 oli kokku 155 100 õpilast Eesti üldhariduskoolides, kusjuures neist oli 1189 soome keele õppijat.

Alates 2011. aastast saab soome keelt õppida B-võõrkeelena, mis võimaldab varasemalt ja sujuvamalt alustada keeleõppega. B-keeleõpet alustati 2011. aastal kolmes üldhariduskoolis: Tartu Mart Reiniku Koolis, Viljandi Kesklinna Koolis ja Jõgeva Ühisgümnaasiumis, aga õppeaastal 2020/21 õpetati soome keelt B-keelena 42 Eesti üldhariduskoolis.

Soome Instituut on toetanud soome keele B-keeleõpet mitmel viisil, tagades õppematerjale, aidates korraldada Agricola olümpiaade, soome keele õpetajate seminare, mis aitavad kogemusi vahetada ja uusi ideid jagada ning muuta õppetöö mitmekesisemaks.

10 aasta jooksul on läbi viidud mitmed koostöö/haridusprojekte, mis aitasid kaasa soome keele ja kultuuri arendamisel ning uuele keeleõpe tasemele viimisel, näiteks Keelesild, Ilming 2017, “Kutsu soomlane külla!“, “Soome ja eesti keel Eestis ja Soomes” jms. 2017. aastast saab Eestis sooritada soome keele YKI tasemetesti.

Soome keel on eesti keelele üks lähimaid sugulaskeeli, mis aitab soome keelt kiiresti selgeks saada, leida seoseid soome ja eesti keele vahel, suhelda soome sugulastega ja paremini mõista soomlasi. Sellest lähtuvalt domineerib Soome keele õppijatel ja õpetajatel itegratiivne motivatsioon, mis aitab neil samastuda võõrkeelse keskkonnaga, arvestades soome ja eesti keele sugulust. Õpilaste tahe soome keele omandamisel aitab muuta õpikäsitust lihtsamaks ja mitmekülgsemaks ning toetada õpiprotsessi õppija ja õpetaja koostöötamisel. Soome keele oskus tagab enda keeleoskuse hoidmist ja selle arendamist. Soome keele oskus avab tulevikuperspektiive, kusjuures igäüks saab konkurentsivõimeline olla tööturul ning õppida nii Eestis kui ka Soomes. Soome Instituut ja HTM annab soome keele õppimisele/õpetamisele lisajõudu ja toetust, tagades õppematerjale ja pakkudes arendavaid üritusi.

Üldhariduskoolid ei soovi alustada soome keele õpet, sest neil on õppekava täis, puudub raha või muu toetus, vanemad sunnivad valima muu keele (nt vene või saksa). Keeleõppe alustamiseks üldhariduskoolid vajavad uusi õppevahendeid ja -materjale, õpetajatevahelist koostööd, toetust (raha), ruume ja soome keele õpetajaid.

Tehtud analüüs näitab, et tänapäeval leidub soome keele õpetamisel takistusi, sest koolidel on probleemid õppetöö korraldamisel (nt täis õppekava), ei ole piisavalt õppevahendeid- ehk materjale, soome keele õpetajaid ega ruume.

Eesti üldhariduskoolide soome keele õpetajad ja õppijad on motiveeritud soome keele õpetamisel/õppimisel, sest näevad kasu ja perspektiivi tulevikus. Aga Eesti üldhariduskoolid vajavad rohkem toetust soome keeleõppe alustamiseks.

Alates soome keele kui B-keeleõppe alustamist hakati rohkem tähelepanu pöörama soome keele edendamisele ning tehti palju soome keele toetavaid projekte, mille kaudu saab õppeprotsessi muuta tõhusamaks ning omandada keelt edukalt ja tulemuslikult.

Kirjandus

Deci, Eduard, Richard Ryan 1985. *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior.* New York: Plenum Press.

Doyle jt 2009 = Doyle, Louise, Anna-Marie Brady, Gobnait Byrne 2009. *An overview of mixed methods research.* Journal of Research in Nursing. Ireland. Dublin, 175–185.

Eesti ja üldkeeleteaduse instituut. <https://www.keel.ut.ee/et/instituudist/instituudi-arengulugu> Vaadatud: 08.04.2021.

Eesti soome keele õpetajate selts, Soome Instituut 2019. <https://opleht.ee/2019/01/murepilved-soome-keele-oppe-kohal/> Vaadatud: 19.05.2020.

EKSS 2009 = Eesti keele seletav sõnaraamat 2009. <https://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=v%C3%B5%C3%B5rkeel&F=M> Vaadatud: 10.03.2021.

Erelt, Mati 2003. *Saateks. 200 aastat eesti keele ülikooliõpet: 1803 eesti ja soome keele lektoraat Tartu ülikoolis. Juubelikogumik.* Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 5–7. <https://dspace.ut.ee/handle/10062/40563> Vaadatud: 08.04.2021.

Gardner, Robert C. 1985. *Social psychology and second language learning: The role of attitudes and motivation.* London: Edward Arnold.

Gardner, Robert. C. 2000. *Motivation and Second Language Acquisition. Integrative motivation and second language acquisition.* Second Language Teaching and Curriculum Center. University of Hawai'i. United States of America, 1–24.

Gardner, Robert. C., Wallace E. Lambert 1972. *Attitudes and motivation in second language learning.* Rowley, Mass: Newbury House, 141–150.

GRÕK 2011 = Gümnaasiumi riiklik õppekava. <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122010018> Vaadatud 28.03.2021.

HTM 2014 = Keelepoliitika 2014 = Haridus- ja teadusministeerium 2014. <https://www.hm.ee/et/tegevused/euroopa-liit/keelepoliitika> Vaadatud: 15.03.2021.

HTM 2018–2021 = *Keeleprogramm 2018–2021*. Haridus- ja teadusministeerium 2018–2021. https://www.hm.ee/sites/default/files/12_keeleprogramm_2018-2021.pdf Vaadatud: 28.03.2021.

HTM 2020 = *Võõrkeelte õpe Eestis 2020* = Haridus- ja teadusministeerium 2020. <https://www.hm.ee/et/tegevused/keeled/voorkeelte-ope-eestis> Vaadatud: 15.03.2021.

Ilmioitiimi 2017. <https://ilmioitiimi.wordpress.com/ilming-2017/> Vaadatud: 10.07.2021.

Jõerüüt, Jaak, Esko Ollila 2003. *Eesti ja Soome Euroopa Liidus*. Soovitused. Riigi Teataja Kirjastuse trükikoda. Tallinn, 3–8. https://vm.ee/sites/default/files/content-editors/web-static/437/Eesti_soome_%20ek.pdf Vaadatud: 10.07.2021.

Kaivapalu, Annekatrin 2007. *Emakeel võõrkeeleõppes – eelis või takistus?* Tallinn. Oma Keel 1, 16–26.

Kaivapalu, Annekatrin 2019. *Eesti ja soome keele sarnasusest ja omandamisest ning nende mõjust eesti-soome suhtlusele*. Tallinn: Tallinna ülikool. <https://research.utu.fi/converis/getfile?id=39195555&portal=true> Vaadatud: 28.03.2021.

Kaivapalu, Annekatrin, Martin Maisa 2010. *Mis on võõrkeeleõpe ja kuidas võõrkeelt õpitakse?* Põhikooli võõrkeelte valdkonnaraamat veebis. Võõrkeeled. Tallinna ülikool. Jyväskylä ülikool. <https://oppekava.ee/mis-on-voorkeeleope-ja-kuidas-voorkeelt-opitakse/> Vaadatud: 10.03.2021.

Keelesild. *Tutvustus: Mis on Keelesild?* <https://www.keelesild.ee/et/tutvustus> Vaadatud: 10.07.2021.

Kruusimaa, Terje 2017. *Eesti koolides õpitakse soome keelt järjest rohkem*. Õpetajate Leht. <https://opleht.ee/2017/01/eesti-koolides-opitakse-soome-keelt-jarjest-rohkem/#respond> Vaadatud: 10.04.2021.

Loganathan, Saranraj, Shahila Zafar 2016. *Motivation in Second Language Learning – A Retrospect*. Galaxy international interdisciplinary research journal. Vellore Institute of Technology, Vellore, Tamil Nadu, India, 7–13. https://www.researchgate.net/publication/291790630_Motivation_in_Second_Language_Learning_-_A_Retrospect#fullTextFileContent Vaadatud: 03.06.2021.

Nikitina, Tatjana 2008. *Suomi vieraana kielenä opetuksen tilanne Virossa: kohdenryhmä venäjänkieliset oppijat.* Bakalaureusetöö. Tallinn: Tallinna Ülikool.

Okk, Gunnar, Jaakko Blomberg 2008. *Eesti ja Soome koostöö võimalused 2008.* Eesti välisministeerium. Tallinn, 6–48. https://vm.ee/sites/default/files/content-editors/web-static/437/Eesti_Soome_koostoo_online.pdf Vaadatud: 08.04.2021.

Õunapuu, Lembit 2014. *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes.* Tartu: Tartu ülikool, 8–210.

Piht, Sirje 2004. *Kellele ja miks on vaja õpimotivatsiooni?* Haridus 4, 18–20.

Postimees 2018. *Tallinna Ülikooli vastus Erkki Bahovskile: soome keele ja kultuuri õpetamine ei lõpe.* Postimees, 28. veebruar. Vaadatud: 19.04.2021. <https://arvamus.postimees.ee/4424685/tallinna-ulikooli-vastus-erkki-bahovskile-soome-keele-ja-kultuuri-opetamine-ei-lope>

PRÕK 2011 = Põhikooli riiklik õppekava. <https://www.riigiteataja.ee/akt/103032021012> Vaadatud: 28.03.2021.

Riigikogu 2010. *Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse õigusakt.* Üldsätted. § 6. Õppe korraldamise põhimõtted. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13332410> Vaadatud: 14.08.2021.

Seil, Liisi 2012. *Viljandi kesklinna kool hüppas soome keele õpetamise reele, 4. oktoober.* Postimees. Sakala uudised. <https://sakala.postimees.ee/994112/viljandi-kesklinna-kool-huppas-soome-keele-opetamise-reele> Vaadatud: 01.04.2021.

Širinkina = Ширинкина, О, А 2015. *Формирование положительной мотивации к учебной деятельности у младших школьников.* Начальная школа, № 7. С. 44.

Soome Instituut. *Keeleõpe ja haridus.* <https://finst.ee/programmid/keeleope-ja-haridus/> Vaadatud: 07.07.2021.

Soome Instituut. *Soome keele tasemetest YKI.* <https://finst.ee/programmid/keeleope-ja-haridus/soome-keele-tasemetest-yki/> Vaadatud 07.07.2021.

Tashakkori, A., John W. Creswell 2007. *Editorial: the new era of mixed methods.* J Mixed Methods Res 1: 3–7.

Ushioda, Ema 2008. *Motivation and good language learners.* Lessons from Good Language Learners. Cambridge University Press, 19–34.
http://www.lenguasvivas.org/campus/files/0_49/motivation_and_lgelearners.pdf Vaadatud: 02.06.2021.

Viitso, Tiit-Rein 2003. *Soome keel ja läänemeresoome keelte professor Tartu ülikoolis.* 200 aastat eesti keele ülikooliõpet: 1803 eesti ja soome keele lektoraat Tartu ülikoolis. Juubelikogumik. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 281–304.
<https://dspace.ut.ee/handle/10062/40563> Vaadatud: 08.04.2021.

VKS täitmise lõpparuanne 2009–2017 = Võõrkeelte strateegia täitmise lõpparuanne 2009–2017.
https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_voorkeelte_strateegia_2009-2017_lopparuanne.pdf Vaadatud: 01.04.2021.

Suomen kielen opetus Viron yleissivistävissä kouluissa 2011–2021.

Tiivistelmä.

Useiden vieraiden kielten taito on arvokas tietämys, joka avaa ihmisille maailman mahdollisuudet ja tarjoaa pääsyn täysipainoiseen yhteiskuntaelämään, jolloin jokainen pystyy kehittämään viestintätaitoja ja kulttuurinäkökulmia.

Kandidaatintutkielman tavoitteena on selvittää suomen kielen opetuksen nykyaikainen tilanne, määrittää Viron yleissivistävien koulujen motivaatiota suomen kielen opettamisessa ja oppimisessa, verrata suomen kielen opetuksen tilannetta vuosina 2011–2021, jolloin ryhdyttiin opettamaan suomea toisena eli B-kielenä.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tutkittiin ja käsiteltiin teoreettista materiaalia aiheesta suomi vieraana kielenä ja sen opiskelu Virossa, motivaatiota ja sen käsitteitä.

Tutkimusmenetelmänä käytetään sekä määrällisiä että laadullisia menetelmiä tietojen keräämiseen ja analysointiin. Tehtiin kolme verkkokyselyä, joihin osallistui 55 Viron yleissivistävien koulujen opetuspäällikköä, 5 suomen kielen opettajaa ja 64 suomen kielen oppijaa.

Työssä kirjoittaja esitti neljä tutkimuskysymystä:

- 1) kuinka monta oli suomen kielen oppijaa sekä missä opetettiin suomea ja millä tasolla (toisena, kolmantena ja neljäntenä vieraana kielenä) opetettiin lukuvuosina 2020/2021;
- 2) mitä muutoksia on tapahtunut suomen kielen opetuksessa Viron yleissivistävissä kouluissa vuosina 2011–2021;
- 3) mikä motivoi opettamaan/oppimaan suomea;
- 4) mitä ongelmia on suomen kielen opetuksessa?

Lukuvuosina 2020/2021 suomea opetettiin 42 Viron yleissivistävissä kouluissa, joista 294 opiskeli suomea B-kielenä, 844 opiskeli suomea C-kielenä ja 51 oppijaa D-kielenä. Vuosina

2020/21 Viron yleissivistävissä kouluissa oli yhteensä 155 100 oppilasta, joista 1189 opiskeli suomea.

Siitä lähtien, kun ryhdyttiin opettamaan suomea B-kielenä, suomen kielen ja kulttuurin edistämiseen ja säilyttämiseen on kiinnitetty enemmän huomiota ja on toteutettu suomen kielen tueksi monia hankkeita, jonka avulla voi tehostaa oppimisprosessia ja hankkia suomen kielen taitoa tuloksettaasti ja tehokkaasti.

Suomen kielen opettajat ja opiskelijat ovat kiinnostuneita suomen opettamisesta ja oppimisesta, koska he näkevät siinä etuja ja parempia tulevaisuuden näkymiä. Mutta koulut tarvitsevat kuitenkin lisätukea ja resursseja ryhtyäkseen suomen opetukseen.

Tämä analyysi osoittaa, että nykyään suomen kielen opettamisella on esteitä, koska kouluilla on ongelmia opetustyön järjestämisessä, puuttuu erilaisia resursseja, esimerkiksi opetusvälineitä ja -materiaaleja, suomen kielen opettajia ja tilaa

Преподавание финского языка в общеобразовательных школах Эстонии в 2011–2021 гг. Резюме

Навыки владения несколькими иностранными языками – это ценный багаж знаний, который открывает для людей возможности мира и обеспечивает доступ к полноценной жизни в обществе, позволяя развивать коммуникативные навыки и культурный кругозор.

Целью данного исследования является выяснить текущее состояние преподавания финского языка, определить мотивацию изучающих финский язык, а также сравнить уровень преподавания финского языка в 2011–2021 годах.

Для достижения цели был изучен и обработан теоретический материал по теме финского языка как иностранного и его изучения в Эстонии, а также рассмотрена теория мотивации и её основы.

Для получения ответов на вопросы исследования используются как количественные, так и качественные методы сбора и анализа данных. Было проведено три онлайн-опроса, в которых приняли участие 55 заведующих учебной частью в общеобразовательных школах Эстонии, 5 учителей финского языка и 64 ученика, изучающих финский язык.

Проведенное автором исследование ответило на следующие вопросы:

- 1) Каково количество учащихся учило финский язык, в каких общеобразовательных школах Эстонии и на каком уровне учили финский язык в 2020/2021 учебном году;
- 2) Какие изменения произошли в преподавании финского языка в общеобразовательных школах Эстонии в 2011–2021 годах;
- 3) Что мотивирует учить и преподавать финский язык;
- 4) Какие проблемы связаны с преподаванием финского языка?

В 2020/21 учебном году финский язык преподавался в 42 общеобразовательных школах Эстонии, при этом 294 ученика изучали финский как второй язык, 844 ученика изучали финский язык третий язык и 51 ученик изучали язык как четвертый язык. В 2020/21 году в общеобразовательных школах Эстонии обучалось 155 100 учащихся, из которых 1189 изучали финский язык.

С момента введения финского языка в категорию второго иностранного языка, стали уделять больше внимания продвижению финского языка, и было реализовано множество проектов в поддержку финского языка, благодаря которым процесс обучения можно сделать более эффективным и овладеть языком успешно и качественно.

Анализ показал, что учителя финского языка и учащиеся общеобразовательных школ Эстонии мотивированы в преподавании/изучении финского языка, так как они видят преимущества и перспективы финского языка в будущем. Однако, общеобразовательные школы Эстонии нуждаются в дополнительной поддержке и ресурсов, чтобы начать преподавать финский язык.

На сегодняшний день существуют препятствия в преподавании финского языка, так как у школ есть проблемы с организацией учебных занятий (полная учебная программа), а также не хватает различных ресурсов, например, учебных пособий и материалов, учителей финского языка, совместной работы учителей и помещений.

Lisa 1. Kaaskiri

Lp õpetajad ja õppijad!

Olen Tartu Ülikooli humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna 3. kursuse tudeng ja Soome Instituudi praktikant Julia Lavrova ning pöördun Teie poole palvega osaleda minu BA-töoga seotud uurimuses soome keele õpetamisest Eesti koolides.

Täites järgneva küsimustiku annate võimaluse hinnata praegust olukorda ja soome keele õpetamisel tehtud tööd ning pöörata rohkem tähelepanu sellele arendamisele. Teie poolt antud vastused (hinnangud ja ettepanekud) aitavad asjaosalisi tuleviku tegevuse planeerimisel, erinevate võimalike probleemide ja kitsaskohtade lahendamisel ning koostöö suurendamisel. Lisaks kasutan küsitluste vastuseid oma bakalaureusetöös (juhendaja Margit Kuusk).

Manuses on kaks veebiküsitlust, mis on mõeldud soome keele *õpetajatele* ja *õppijatele*. Palun edastage *õppijatele* mõeldud küsitluse link oma õpilastele ja paluge neil küsimustele vastata. Küsimustele vastamine võtab maksimaalselt 5-10 minutit.

Ette tänades

Julia Lavrova

Tartu Ülikool/Soome Instituut

+372 55547847

julia.lavrova@ut.ee

Lisa 2. Küsitlus soome keele õpetajatele soome keele õpetamise kohta

Täites küsimustiku, annate meile võimaluse saada ülevaade soome keele õpetamisest ja sellega seotud probleemidest Eesti koolides. Teie vastused aitavad kaasa soome keele õpetamisega seotud tegevuste planeerimisele, võimalike kitsaskohtade tuvastamisele ja nende lahendamisele. Samuti kasutatakse andmeid Tartu Ülikooli bakalaureusetöös soome keele õpetamise kohta.

1) Kooli nimi

2) Kontaktandmed (nt telefon, e-post)

3) Soome keele õpetaja haridus

- Soome filoloog
- Eesti filoloog (soome keel kõrvalerialana)
- Muu

4) Kui kaua olete soome keelt õpetanud?

- Vähem kui 5 aastat
- 10–15 aastat
- 15–20 aastat
- 20–30 aastat
- 30 või rohkem aastat

5) Kuidas aitab võõrkeelte (soome keel) oskus tööturul?

- Kõrgem palk (nt juhtidel, tippspetsialistidel, ametnikel jne)
- Kvaliteetsem töö (nt majutuses ja toitlustuses, hulgi- ja jaekaubanduses jne)
- Töö välismaal (Soomes)
- Rohkem võimalusi leida edukalt tööd

6) Miks valisite õpetamiseks soome keele?

7) Mis motiveerib teid soome keelt õpetama?

8) Kas te oskate veel mingeid keeli?

- Jah
- Ei

9) Missuguseid keeli te oskate?

10) Kuidas motiveerida teisi soome keelt õppima?

11) Mis põhjusel hakati teie koolis soome keelt õpetama?

12) Miks soovitaksite juba koolis valida üheks võõrkeeleks soome keele?

- Eesti keelega sugulaskeeled
- Naabermaad
- Perspektiivid tulevikuks (töö, suur palk, hea võimalus töötada/elada pärast välismaal jne)

13) Mida soome keele oskus teie enda jaoks tähendab?

Lisa 3. Küsitlus soome keele õppijatele soome keele õpetamise kohta

Täites küsimustiku, annate meile võimaluse saada ülevaade soome keele õpetamisest ja sellega seotud probleemidest Eesti koolides. Teie vastused aitavad kaasa soome keele õpetamisega seotud tegevuste planeerimisele, võimalike kitsaskohtade tuvastamisele ja nende lahendamisele. Samuti kasutatakse andmeid Tartu Ülikooli bakalaureusetöös soome keele õpetamise kohta.

1) Kooli nimi

2) Palun kirjuta oma kontaktandmed (nt telefon, e-post)

3) Kui kaua oled soome keelt õppinud?

- 1–2 aastat
- 3–5 aastat
- rohkem kui 5 aastat

4) Mis tasemel õpid soome keelt?

- B-keelena
- C-keelena
- Valikainena

5) Mis keelt/keeli sa praegu õpid või oled varem õppinud?

- Saksa keelt
- Vene keelt
- Rootsi keelt
- Soome keelt

- Hispaania keelt
- Prantsuse keelt
- Ladina keelt
- Muu

6) Miks sa valisid soome keele?

7) Mis keeli on võimalik sinu koolis õppida?

- Saksa keelt
- Vene keelt
- Prantsuse keelt
- Hiina keelt
- Rootsi keelt
- Hispaania keelt
- Soome keelt
- Ladina keelt
- Muu

8) Mis motiveerib sind soome keelt õppima?

- Vanemate ja/või sõprade soovitus
- Huvi võõrkeelte vastu
- Õpetaja professionaalsus (nt hea ning tõhusa õppimiskeskonna loomine jne)
- Eesti keele sugulaskeel, mis aitab soome keelt õppida kiiresti, lihtne keel
- Eelnevad kokkupuuted soome keelega
- Sugulased/sõbrad Soomes
- Muu

9) Millist kasu näed soome keele õppimisel?

10) Mis perspektiivid avanevad soome keele omandamisega ehk milline võimalus on keelt tulevikus kasutada?

11) Mis on parim viis soome keele õppimiseks?

- Iseseisev õppimine
- Interneti teel õppimine
- Soome keele kursustel
- Eratunnid
- Tavakoolis
- Muu

12) Kas kavatsed soome keele õppimist jätkata?

- Jah
- Ei

Lisa 4. Küsitlus soome keele õpetamise kohta

Soome Instituut kogub andmeid soome keele õpetamise kohta Eesti koolides õppeaastal 2020–2021.

Täites küsimustiku, annate meile võimaluse saada ülevaade soome keele õpetamisest ja sellega seotud probleemidest Eesti koolides. Teie vastused aitavad kaasa soome keele õpetamisega seotud tegevuste planeerimisele, võimalike kitsaskohtade tuvastamisele ja nende lahendamisele.

Ootame vastuseid veebruarikuu jooksul, hiljemalt 28.02.2021.

*Vastuseid kasutab ka Tartu Ülikooli tudeng Julia Lavrova oma soome keele õppe teemalises bakalaureusetöös.

1) Kooli nimi

2) Küsitluse täitja kontaktandmed (nt telefoninumber või e-posti aadress)

3) Palun kirjutage soome keele õpetaja(te) nimi

4) Kas teie koolis õpetatakse soome keelt?

- Jah
- Ei

5) Juhul, kui soome keelt varem õpetati, aga enam ei õpetata, siis miks? *Vastake ainult siis, kui soome keelt on varem teie koolis õpetatud.*

- Puuduvad õppevahendid ning õppematerjalid (nt õpikud)
- Puudub raha, toetus

- Puudub õpetaja
- Õppekava on täis
- Õpilased ei tunne keele vastu huvi
- Muu takistus õppetöö korraldamisel
- Muu

6) Mis tasemel teie koolis soome keelt õpetatakse?

- B-keelena
- C-keelena
- D-keelena
- Muu

7) Mitu aastat on teie koolis soome keelt õpetatud?

- Kuni 3
- 4–7
- 7–10
- 10 või rohkem

8) Kui palju soome keele õppijaid teie koolis 2020/21. õppeaastal on?

9) Kas teil on huvi alustada soome keele õpetamist?

- Jah
- Ei

10) Põhjendage oma vastust.

11) Miks soome keele õpet alustati? Kelle initsiatiivil?

12) Kui teie koolis veel ei õpetata soome keelt B- või C-keelena, kas kaalute õppe alustamist?

- Jah, B-keelena
- Jah, C-keelena
- Ei
- Muu

13) Millal sooviksite alustada?

14) Missuguseid probleeme näete ja millist abi vajaksite keeleõppe alustamiseks?

15) Millisel tasemel sooviksite soome keele õpet korraldada?

- B-keelena
- C-keelena
- D-keelena või valikainena
- Muu

Lisa 5. Küsitluses osalenud koolide loetelu

Lasnamäe Gümnaasium, Viimsi Gümnaasium, Loo Keskkool, Tallinna Lilleküla Gümnaasium, Pärnu Ülejõe Põhikool, Tartu Tamme Gümnaasium, Noarootsi Gümnaasium, Tallinna Prantsuse Lütseum, Tallinna Tõnismäe Reaalkool, Rakvere Põhikool, Pärnu Vabakool, Tori Põhikool, Häädemeeste Keskkool, Konguta Kool, Rapla Kesklinna Kool, Palupera Põhikool, Juurikaru Põhikool, Kilingi-Nõmme Gümnaasium, Peetri Lasteaed-Põhikool, Järveküla Kool, Karjamaa Põhikool, Tallinna Läänemere Gümnaasium, Tallinna Nõmme Gümnaasium, Pärnu-Jaagupi Põhikool, Rakvere Gümnaasium, Rõuge Põhikool, Kiviõli Vene Kool, Võnnu Keskkool, Orissaare Gümnaasium, Rapla Vesiroosi Kool, Kirivere Kool, Kambja Põhikool, Sauga Põhikool, Riidaja Põhikool, Lõpe Kool, Hummuli Põhikool, Toila Gümnaasium, Viljandi Täiskasvanute Gümnaasium, Kadrioru Saksa Gümnaasium, Saarepeedi Kool, Luunja Keskkool, Retla-Kabala Kool, Sõmeru Põhikool, Sindi Gümnaasium, Vinni-Pajusti Gümnaasium, Emmaste Põhikool, Tartu Mart Reiniku Kool, Alavere Põhikool, Tartu Karlova Kool, Tartu Kesklinna Kool, Oskar Lutsu Palamuse Gümnaasium, Kohtla-Järve Gümnaasium, Narva Keeltelütseum, Tallinna Kunstigümnaasium, Kehra Gümnaasium.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Julia Lavrova,

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Soome keele õpetamine Eesti üldhariduskoolides aastatel 2011–2021”, mille juhendaja on Margit Kuusk, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Julia Lavrova

16.08.2021